Ispesyal nga Report:

Kadungan sang lapnagon nga korapsyon:

REHIMEN US-MARCOS, PADAYON ANG PASISTANG PAGPANGSUMPO SA PUMULUYO

Report sa Tawhanon nga Kinamatarung
(Disyembre 1, 2024-Disyembre 1, 2025)
Edisyon nga Hiligaynon

Pasiuna

Wala-puas ang pagpaantus kag pagpangsumpo sang rehimen Marcos sa pumuluyong Pilipino sang nagligad nga tuig. Samtang masako sa pagpangkawkaw sang kwarta sang pumuluyo, todo larga ang pagtapna sini sa mga paghimakas sang banwa kag pagpangkugmat sa pumuluyo.

Sa paglupok sang mga protestang banwa kontra korapsyon sugod Septyembre, ginbuhian sang rehimen Marcos ang isa ka kampanya sang pagpangsumpo agud ipiton ang mga nagaprotesta sa pagtilaw nga pahupaon ang ila pakigbato. Sistematiko sini nga gingamit ang pasistang makinarya sang esado para magpatuman sang mapanumpo nga mga patakaran kag tikang.

Nagapadayon ang pag-anaw sang dugo kag pagdamo sang mga kaso sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa ngalan sang kontra-insurhensya. Buang nga katuyuan sang rehimen nga dugmukon ang makipungsodnon kag demokratikong handum kag paghimakas sang pumuluyong Pilipino, kag tapuson ang ila rebolusyonaryong pakig-away. Nagaserbe ini sa interes sang dumuluong monopolyo kapitalista, mga dalagko nga burgesya kumprador, agalon mayduta kag mga burukrata kapitalista.

Agud ilarawan ang kalalaon kag kalaparon sang kapintas nga ini sang rehimen, kag palanugon ang singgit sang pumuluyo para sa hustisya,

ginpaguwa sang Ang Bayan (AB) ang ining report nga tuhoy sa wala-tuo nga mga pagpang-abuso kag paglapak sang mga armadong gaway ni Marcos sa mga tawhanon nga kinamatarung sang nagligad nga tuig (Disyembre 2024 tubtob Disyembre 1 subong nga tuig). Imbolbado diri ang pasistang tinawo sang Armed Forces of the Philippines (AFP), Philippine National Police (PNP), mga paramilitar kag iban pa nga armadong ahente sang reaksyonaryong estado.

Kuha ang ining report sa mga impormasyon nga ginbalita, gintipon kag gin-analisa sang AB.

Tungod sa labi pa nga ginpasingki nga pagpangsumpo nga nagbunga sang kabudlayan sa pagpadala sang mga report, madamo nga kaso sa kaumhan ang wala malista. Gingamit sang AB sa sining report ang internasyunal nga talaksan sa pagbana-bana sang isip sang mga biktima sang ebakwasyon kag militarisasyon, kag sa isip sang mga bata nga apektado.

Indi sakop sa sining report subong ang madamo nga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sang pumuluyong Moro nga masami indi mawaragwag sa publiko. Indi man sakop sang report ang mga ekstrahudisyal nga pagpamatay sa idalum sang peke nga gyera kontra-droga nga ginapadayon sang rehimen Marcos. Sang nagligad nga tuig, gin-report sang The Dahas Project nga indi magnubo sa 264 ang biktima sa sining peke nga gyera.

Patakaran sang pagpangsumpo

Mayor nga patakaran nga ginapatuman sang rehimen Marcos subong nga tuig ang National Action Plan for Unity, Peace, and Development (NAP-UPD) 2025-2028. Ini ang nangin balayon sang ginpasingki nga pangpulitika nga pagpangsumpo batuk sa pumuluyong Pilipino. Sadtong nagligad nga tuig pa ginsugdan nga ihanda ang amo nga bag-o-daan nga patakaran.

Ang NAP-UPD opisyal nga gin-aprobahan paagi sa Memorandum Circular No. 83, series 2025 nga ginpaguwa sang Office of the President. Gin-

mando sang memorandum sa tanan nga ahensya sang gobyerno nga ipatuman ang plano bilang kabahin sang "whole-of-nation" kag "whole-of-society" approach sa pagsolbar sang mga problema dulot sang rebolusyonaryong kahublagan." Ginbase ang NAP-UPD sa National Security Policy 2023-2028 kag Philippine Development Plan 2023-2028.

Ginkabig ini nga "estratehikong blueprint" ukon giya agud dugmukon ang Partido Komunista ng Pilipinas, ang Bagong Hukbong Bayan kag National Democratic Front sa 2028. Ang bag-o nga patakaran nagapapanguna nga ginapatuman sang National Task Force-Elcac nga pito ka tuig na halin sang gintukod sang rehimen Duterte.

Santo sa patakaran nga ini, todo-larga nga ginapatuman sang AFP kag PNP ang mahigko nga todo-gyera batuk sa pumuluyong Pilipino sa kasyudaran kag kaumhan. Nagapadayon ang masingki nga pasistang terorismo sang estado, pagyaob sa imperyalismong US kag pagsumpo sa mga pwersang patriyotiko kag demokratiko.

Sa pagpatuman sang NAP-UPD, padayon nga ginakasangkapan ni Marcos ang Anti-Terrorism Law, nga yara sa ikalima ka tuig na, kag Terrorism Financing Prevention and Suppression Act para ipiton kag pahipuson ang mga kritiko kag nagahambal batuk sa iya rehimen, kag bisan ang ordinaryo nga pumuluyo. Ginatarget sang rehimen ang ginbansagan sini nga "mga ligal nga prente sang CPP-NPA-NDFP" agud kuno "untaton ang rekrutment, utdon ang suportang pangpinansya kag pakigbatuan ang propaganda." Lapnagon sini nga ginatapakan ang kinamatarung sa pag-organisa sang mga sektor.

Sa pihak sang pasulit-sulit nga wakal sang US, AFP kag ni Marcos kaangot sa "pagliso" sang armadong pwersa sang pungsod halin sa "internal nga depensa" padulong sa "eksternal nga depensa" tungod "mahuyang na" ukon "nalutos na" ang BHB, nagapabilin ang kadam-an sang pwersa sang AFP sa kaumhan kag mga larangan gerilya. Pasulit-sulit ang pagwaragwag sang rehimen nga wala na sang aktibo nga larangan gerilya, apang linibo ang pwersang militar, pulis kag paramilitar pa gihapon ang ginapahulag para sa kampanyang kontra-insurhensya.

Sa kaumhan, padayon nga ginapaidalum sa militarisasyon kag okupasyon ang mga komunidad nga ginasakop sang mga focused military operation (FMO) sa dagway sang okupasyon ukon ala-layi militar nga kontrol sang mga baryo nga yara sa idalum sang Retooled Community Support Program (RCSP). Sa mga operasyon sini, mga mangunguma nga sibilyan ukon indi armado ang nagapanguna nga ginatarget sang kalakasan militar kag pagpangsumpo. Kadungan sini ang patarasak nga *aerial bombing*, istraping kag pagpangkanyon sa mga kabukiran kag kagulangan nga nagabutang sa peligro sa kabuhi sang mga sibilyan kag nagaguba sang kapalibutan.

Kon diin mas nga nagasingki ang pasistang terorismo militar, didto man ginasigahum ang pagsulod sang mga dalagko nga mina, plantasyon, ekoturimso kag iban pa nga tipo sang kumpaniyang nagapangkawkaw sa kapalibutan kag nagapalayas sa mga komunidad. Nagaserbe nga paghanda man ang mga operasyon militar para himuon nga "luwas" ang pila ka mga erya para sa mga *war games* sang US, kaupod ang mga alyado sini nga pungsod kasubong sang Japan, Australia kag Canada, kag papet nga AFP.

Wala-untat ang todo-larga nga pagpatuman sang NTF-Elcac sang programang "pagbalik sa sabak sang gobyerno," "lokalisado nga hinun-anon pangkalinong" kag pagpaniplang gamit ang peke nga amnestiya sa kaumhan. Kasugpon ini sang kampanya nga intimidasyon, pwersa nga "pagpasungka" sa mga sibilyan kag pagpangkurakot sa pondo sang pungsod. Ginpondohan sang rehimen Marcos ang pagtukod sadtong Abril sang organisasyon sang mga "anay rebelde" para gamiton batuk sa pumuluyong Pilipino. Nagasupog ang mga traidor nga ini subong kag nagatiyog sa lain-lain nga bahin sang pungsod para maniplang. Ginasulod nila ang mga unibersidad kag eskwelahan agud magsabwag sang kahadlok kag magpalapnag sang pasistang panghuna-huna.

Kaangay sang ulihi nga tatlo ka tuig sa poder, patarasak ang paglapas sang rehimen Marcos sa mga pagsulundan sa gyera, sa dagway sang hungod nga pagpatay sa mga pilason nga hangaway, pagpatay sa mga sibilyan sa mga peke nga engkwentro kag pagpaantus sa bug-os nga komunidad kadungan sang mga operasyon pangkombat sang AFP.

Mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung

Sa listahan sang Ang Bayan, 239,357 ang nangin biktima sang mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sang rehimen US-Marcos halin Disyembre 1, 2024 tubtob Disyembre 1 subong nga tuig. Nalista sang AB ang 665 ka mga kaso sang mga paglapas sa bug-os nga pungsod.

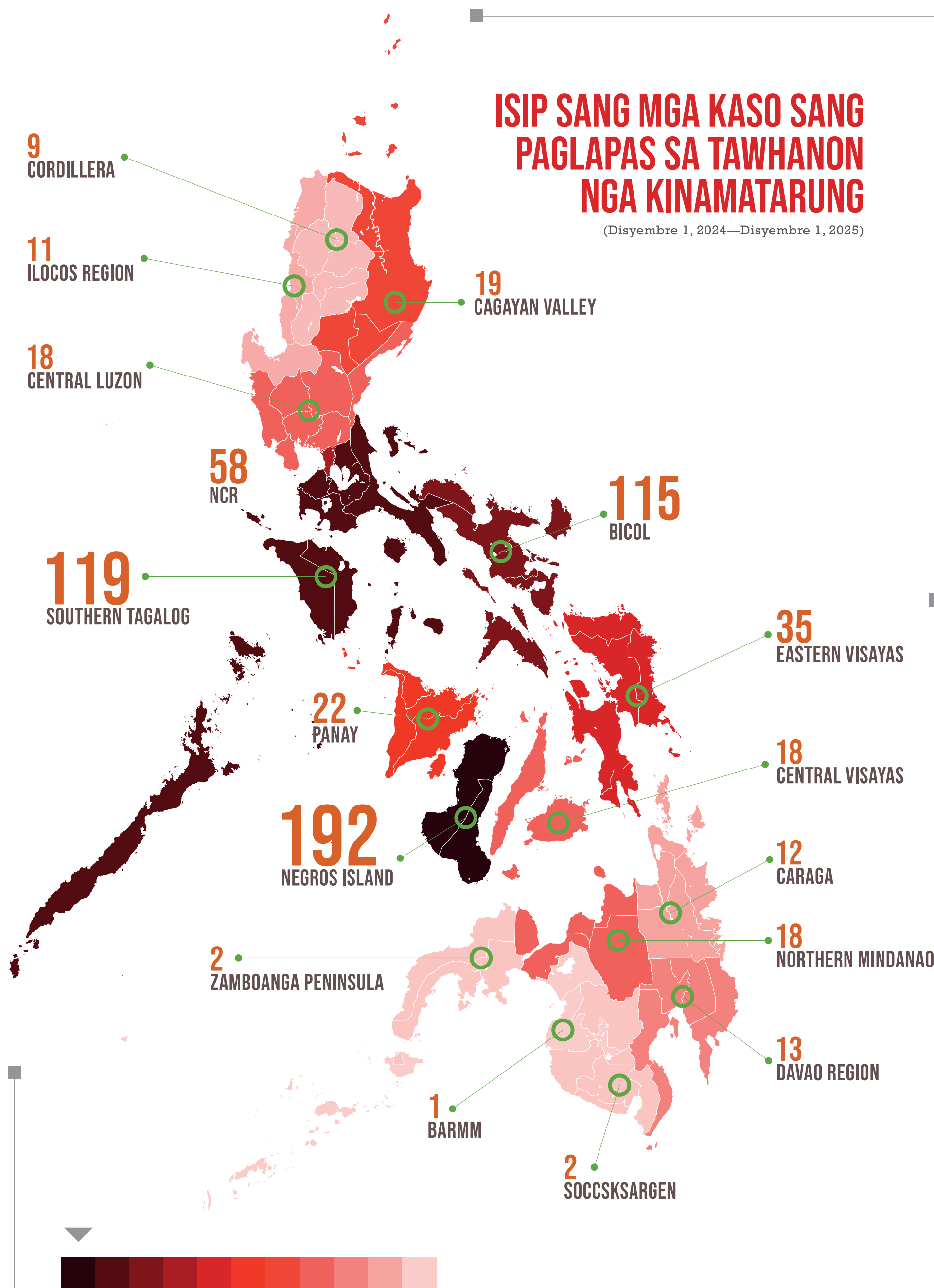
Sa abereyds, indi magnubo sa tatlo ang biktima sang pangpulitika nga pagpamatay kada bulan. Dugang diri, may duha man ka biktima sang pag-abdak kag 25 ka biktima sang tortyur kada bulan. Sang nagligad nga tuig, 11 ang biktima sang paslaw nga pagpatay sang mga pwersa sang estado.

Kaangay sang nagligad nga mga report, pinakadamo nga biktima ang nalista sa kubay sang mangunguma (211,447) kag imol nga taga-syudad (25,988). Lakip sa mga biktima ang mga bata (94,597). Pinakadamo ang nalista nga kaso sa paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa Negros Island (192), ginsundan sang Southern Tagalog (119) kag Bicol (115). Sa mga probinsya, nagapanguna sa listahan ang Negros Occidental (132), ginsundan sang Masbate (94) kag Negros Oriental (60).

MGA PAGLAPAS SA TAWAHANON NGA KINAMATARUNG

(DISYEMBRE 1, 2024 – DISYEMBRE 1, 2025)

239,357	ISIP SANG MGA BIKTIMA
665	ISIP SANG MGA KASO
40	PAGPATAY
312	PAGPANGKASTIGO
34	PAG-ABDAK
306	TORTYUR
21	PAGPANGPWERSA
11	PASLAW NGA PAGPATAY
373	PAG-ARESTO KAG DETENSYON
7,645	PWERSA NGA PAGPABAKWIT KAG DISLOKASYON
12,187	PAGPAHOG, PAGPANG-IPIT, INTIMIDASYON

ISIP SANG MGA KASO SANG PAGLAPAS SA TAWHANON NGA KINAMATARUNG
(Disyembre 1, 2024—Disyembre 1, 2025)
9 CORDILLERA
11 ILOCOS REGION
19 CAGAYAN VALLEY
18 CENTRAL LUZON
58 NCR
115 BICOL
119 SOUTHERN TAGALOG
35 EASTERN VISAYAS
22 PANAY
18 CENTRAL VISAYAS
192 NEGROS ISLAND
12 CARAGA
2 ZAMBOANGA PENINSULA
18 NORTHERN MINDANAO
13 DAVAO REGION
1 BARMM
2 SOCCSKSARGEN

Sa masobra tatlo ka tuig sang rehimen Marcos sa poder, nalista sang AB ang 3,748 nga kabug-osan nga isip sang mga kaso kon diin indi magnubo sa 747,598 ang isip sang mga biktima. Sa isip sang mga biktima, nagalab-ot sa 581 kada adlaw ang mga biktima sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa nagligad nga tatlo ka tuig sang rehimen Marcos.

Mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sang rehimen US-Marcos

(Hunyo 30, 2022 – Disyembre 1, 2025)

Isip sang mga biktima:

747,596

Isip sang mga kaso:

3,747

Pagpatay	272
Pag-abdak	267
Pagpangpwersa	2,364
Paslaw nga pagpatay	90
Pag-aresto kag detensyon	861
Pwersa nga pagpabakwit kag dislokasyon	90,388
Tortyur	485
Pagpangkastigo	553
Pagpahog, pagpang-ipit, intimidasyon	173,049

Pagpatay, paslaw nga pagpatay kag tortyur

Indi magnubo sa 40 ang biktima sang pangpulitika nga pagpatay sa bug-os nga pungsod sa nagligad nga tuig. Mayoriya sa mga kaso nalista sa kasagsagan sang mga FMO kag RCSP sang mga soldado kag pulis sa mga komunidad sang mga mangunguma kag tumandok. Nalista ang mga pagpatay sa Manila, Occidental kag Oriental Mindoro, Masbate, Northern kag Eastern Samar, Samar, Leyte, Capiz, Iloilo, Negros Occidental kag Oriental, Misamis Oriental, Agusan del Sur, Surigao del Sur, Davao Oriental, kag Sarangani.

Kaangay sang nagligad, ginapaguwa sang AFP nga napatay sa "engkwentro" ang madamo nga mga biktima. Para ipakita nga napatay sa engkwentro, ginapailisan, ginabutangan sang armas, bala kag iban pa nga gamit militar ang ila mga bangkay, kag ginapahamyang sa lutak kag kon diin-diin. Ginareport sang AFP sa publiko ang amo nga peke nga balita bisan pa hugot nga ginapanginwala ang mga ini sang pamilya, kaingod kag bisan sang mga opisyal sang lokal nga konseho sa baryo.

Sa mga biktima, 13 ang mga *hors de combat* (mga kombatant nga wala na sang ikasarang nga magbato tungod pilason ukon may balatian), kag indi kombatant ukon mga retirado sang rebolusyonaryong kahublagan. Gindakop sila sang mga berdugo nga tinawo sang AFP kag hungod nga ginpatay, imbes nga ideklarar nga mga bihag sang inaway ukon kasuhan sa ila korte. Makita man sa mga bangkay ang marka sang tortyur.

Mga kaso sang masaker. Nalista sa panahon nga sakop sang report ang apat ka kaso sang masaker: isa ka bug-os nga pamilya ang biktima sa isa, tatlo nga mangunguma sa isa pa, kag ang duha pagmasaker sa mga *hors de combat*.

Sa Agusan del Sur, wala sang kaluoy nga ginmasaker sang mga soldado sang 26th IB ang pamilya Gomansil sa Dayuman River, Barangay San Vicente (Balagnan), Esperanza sadtong Disyembre 15, 2024. Ginpatay sang mga berdugo ang magtiayon nga si Toto kag Toni Gomansil kag ang ila bata nga si Celine. Ginpasibangdan sila nga nagapakig-angot sa BHB kag rebolusyonaryong kahublagan sa probinsya.

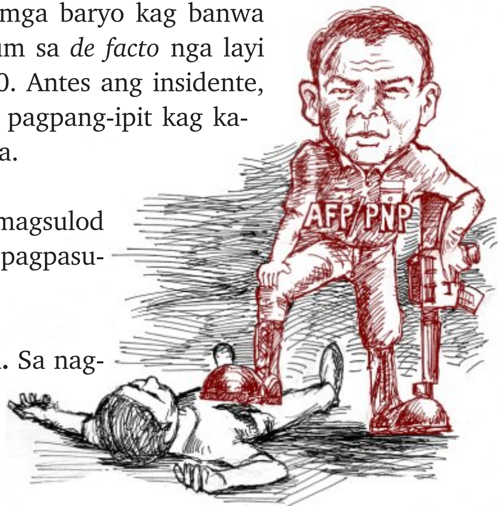
Antes ang krimen, naglisensya pa ang pamilya Gomansil sa mga soldado nga nakadeploy sa malapit nga detatsment agud mapasugtan nga magtrabaho sa ila ulumhan. Sa pihak sang ila "paglisensya," ginsundan sila sang mga soldado kag gingapos ang magtiayon nga Toto kag Toni. Ginpaidalum sila sa grabe nga interogasyon kag pila ka beses nga ginpamangkot kon may presensya sang BHB sa ila komunidad, nga ginpanginwala sang magtiayon. Ginapangita man sa ila ang bana ni Celine nga ginapasibangdan nila nga isa ka hangaway sang BHB.

Sunod sini, ginbuno sang mga soldado ang magtiayon tubtob napatay. Nakadalagan pa si Celine sang masaksihan ang pagpatay sa iya mga ginikanan apang gilayon man nga gintiro sang mga soldado. Gintampalas kag gintunga pa sang mga ini ang bangkay ni Celine.

Sa Northern Samar, ginpaniro tubtob mapatay sang mga soldado sang 8th ID ang tatlo ka mangunguma sa Barangay Nagoocan, Catubig sadtong Hunyo 8. Ginpaguwa sang militar nga ang tatlo kalakip sa lima ka napatay sa isa ka armado nga engkwentro sang mga soldado kag BHB. Ang mga biktima ginkilala nga sanday Noel Lebico Sr, Arnel Aquino kag Nonoy Norcio.

Si Lebico residente sang Barangay Roxas sa Catubig, si Aquino halin sa Barangay Osmeña sa Palapag, samtang si Norcio taga-Barangay Luneta, Gamay. Ang mga baryo kag banwa nga ila ginapuy-an napaidalum sa *de facto* nga layi militar halin pa sadtong 2020. Antes ang insidente, daan na nga nagaagum sang pagpang-ipit kag kapintas militar ang mga biktima.

Nagpamalibad ang tatlo nga magsulod sa programa sang pilit nga pagpasurender sang 8th ID.

Pagpatay sa menor de edad. Sa nagligad nga tuig, wala nakaluwas sa bagsik sang militar ang mga menor de edad. Nalista sa sining panahon ang

tatlo ka kaso sang pagpatay sang bata. Ginhimo ang ining makangilidlis nga mga krimen sang pwersa sang estado sa Masbate, Eastern Samar kag Negros Occidental.

Sa Masbate, gintiro kag ginpatay sang mga soldado sang AFP nga naka-istasyon sa Barangay Paguihaman, Uson, Masbate ang duha ka solterito nga nagapauli halin sa isa ka Christmas party sadtong kaagahon sang Disyembre 27, 2024. Gilayon napatay ang 18-anyos nga si Redjan Montealegre, residente sang katambi nga Barangay Mongahay, kag 14-anyos nga si JP Osabel, residente sang Barangay Mabini. Lunsay sila gintiro sa ulo.

Sa Eastern Samar, ginpatay sang 63rd IB ang 16-anyos nga si Jayson Grafil Padullo sa patarasak nga pagpaniro sadtong Hunyo 15 sa Sityo Bagong Barrio, Barangay Pinanag-an, Borongan City. Ginpaguwa nga si Padullo isa ka Pulang hangaway. Hugot ini nga ginpanginwala sang mga kaingod ni Jayson sa Barangay Benowangan kag ginsiling nga isa siya ka sibilyan. Suno sa ila, bag-o lang siya nakapa-enroll sa Grade 7 kag natalana siya nga mag-eskwela sa Hunyo.

Sa Negros Occidental, napatay sa patarasak nga pagpaniro sang 62nd IB ang 6-anyos nga bata nga lalaki sang pamilya Gelacio sa Sityo Inangaw, Barangay Quintin Remo, Moises Padilla sadtong Oktobre 28. Naghuramentado kag nagpaulan sang bala ang mga soldado sa tunga sang komunidad pagkatapos nga na-engkwentro ang isa ka yunit sang BHB.

Pagpatay sa tumandok nga pumuluyo. Sa nagligad nga tuig, nalista ang duha ka kaso sang pagpatay sa mga tumandok nga pumuluyo.

Eliotero Ugking

Sa Surigao del Sur, ginpatay sang mga tinawo sang 9th Special Forces Company sang 3rd Special Forces Battalion (SFB) ang 25-anyos nga Lumad-Manobo nga si Eliotero Ugking sadtong Hunyo 6 sa Kilometro 9, Barangay Diatagon, Lianga.

Sa panaysayon sang pamilya, halin si Ugking sa Sityo Neptune gikan sa pagtrabaho kag pagpanghakot sang falcatta. Nagalakat siya pauli mga alas-4 sang kaagahon sadtong Hunyo 6 sa Kilometro 9 kon diin naga-kampo ang tropa sang 3rd SFB. Sang aga nga ini, nakabati ang mga residente sang lupok sang pusil. Sa pagpangusisa nila, nakita sang mga residente ang hublas nga bangkay ni Ugking nga nagasandig sa isa ka bato malapit sa pwertahan sang kampo militar. Mismo ang soldado pa ang nag-report nga patay na ang biktima.

Sa pagbusisi sang pamilya sa bangkay, nakita nila ang mga marka sang tortyur. May mga pilas ini sa bug-os nga lawas, nalapnos ang likod nga dako nga posibilidad halin sa pagbubo sang mainit nga tubig, may igo sang bala sa tiil kag sa wala nga bahin sang hita, pilas sa ulo, kag pilas sa liog nga patimaan sang pagkuga. Maathag sa mga residente nga kahimuan ang krimen sang mga soldado. Apang, isa ka elemento sang CAFGU ang ginpaako sang mga ini nga may kahimuan sa krimen. Ginsungka sang mga soldado ang ila gin-imbolbar sa pagpatay.

Sa Oriental Mindoro, ginpatay sang mga pasista ang Hanunuo Mangyan nga si Hulyo Aytag sadtong Marso 14. Gindakop siya sang naga-operasyon nga mga soldado kag pila ka adlaw nga gin-detenir sa kampo antes ginpatay. Ginpaguwa nga may inaway sa tunga sang BHB kag 4th IB sa Sityo Cabuyao, Barangay Panaytayan, Mansalay agud tabunan ang pagpatay sa iya.

Pagpatay sa mga *hors de combat.* Patarasak ang pagtampalas sang AFP kag rehimen Marcos sa mga pagsulundan sang gyera. Nalista sa mga probinsya sang Oriental Mindoro, Negros Oriental kag Occidental, Iloilo kag sa Leyte ang mga pagpatay sa *hors de combat*.

Sa Iloilo, hungod nga ginpatay sang militar kag pulis sanday Roberto Moises Cabales (Kaupod William) kag Mateo Suarez (Kaupod Badong) sadtong Oktobre 5 sang gab-i sa Barangay Coto, Lambunao. Ginpaguwa sang mga pwersa sang estado nga nagbato ang duha samtang ginaserbe sa ila ang isa ka mandaymento de aresto.

Roberto Cabales, Ka William sa rebolusyonaryong pwersa sa Panay.

Suno sa report, masobra sa 10 ka salakyan nga puno sang mga soldado kag pulis ang nagpatigayon sang operasyon batuk sa duha. Lapas sa krimen sa inaway ang gin-isa nga pwersa sang 301st IBde sa idalum ni Nhel Richard Patricio kag Philippine National Police (PNP)-Iloilo sa idalum ni Bayani Razalan. Suno sa mga kaingod, tatlo ka lupok lang sang pusil ang nabatian nila halin sa balay ni Suarez. Pagkatapos sini, nagpaguwa ang armadong pwersa sang estado nga ginsakay sa ambulansya kag gindala sa ospital ang mga biktima. Wala nakalab-ot nga buhi ang duha sa ospital.

Isa pa ka matingkad nga kaso ang natabo nanday Noynoy Ponteras (Ka Jojo) kag Marisa Pobresa (Ka Kim) sadtong Marso sa Negros Occidental. Sadtong Marso 7, alas-8 sang gab-i, gin-abdak sang mga operatiba sang Crime Investigation and Detection Group sang Philippine National Police (PNP) kag mga tinawo sang AFP sanday Ponteras kag Pobresa sa isa ka balay sa Bacolod City. Pwersa sila nga ginsakay sa isa ka *van* kag gindala sa indi matumod nga lugar kon diin sila lubos nga ginpatay.

Ang bangkay sang duha gindala sang mga berdugo ni Marcos sa Sityo Paraiso, Barangay Caduhaan, Cadiz City. Sang sunod nga adlaw, nagpalapta sang binutig ang mga lokal nga tagpamaba sang militar nga napatay ang duha sa isa ka engkwentro pasado ala-1:00 sang kaagahon sa tunga sang 79th IB kag BHB.

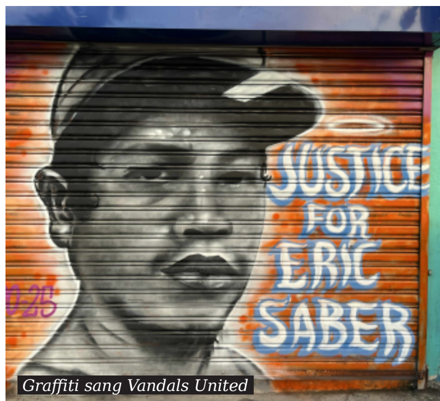

Marisa Pobresa (Ka Kim) kag Nonoy Ponteras (Ka Jojo)

Si Ponteras isa sa nagapanguna nga opisyal sang NDF-Negros samtang si Pobresa isa sa tigdumala sang panghehiyon nga opisina sang NDF. Lakip sa katungdanan sang duha ang makig-konsultasyon sa mga mamumu-

gon, mangunguma, mamumugon sa kampo, mga imol kag iban pa nga pigos nga sektor sa isla agud buligan sila nga mahatagan boses ang ila mga reklamo kag isulong ang ila mga paghimakas.

Biktima man sa amo nga modus sang hungod nga pagpatay sanday Ising Domingo (Ka Mutya) sang Oriental Mindoro; Juanito Selleca Jr (Ka Tibor/Ka Rey), Sadam Paclita (Ka Dimpale), Lino Delante (Ka Dodong), Fidel Lagado (Ka Rod/Ka Jason), Maricel Anora (Ka Yenyen/Ka Gani) kag Rogelio Berino (Ka Sonny/Ka Danny) sang Leyte; kag Rodbey Lumanog (Ka Wanny) sang Negros Occidental; kag Tony Pahayahay (Ka Pidol) sang Negros Oriental.

Napatay sa kasagsagan sang protesta. Napatay si Eric Saber, isa ka mamumugon sa konstruksyon, sadtong Septyembre 23 pagkatapos tirohon sang pulis nga patarasak nga nagpalupok sa nagaprotesta nga mga pamatan-on sa Mendiola kag Recto sadtong Setyembre 21. Suno sa mga report, si Saber halin sa iya trabaho sa Pasay City, nagpanaog sa Recto Station kag samtang nagatabok para magsakay sa dyip naigo sang bala halin sa likod.

Graffiti sang Vandals United

Nalista man sang Ang Bayan ang 11 ka biktima sang paslaw nga pagpatay. Imbolbado sa sining mga kaso ang mga naga-operasyon nga yunit sang militar, nga sa kahadlok maunahan, patarasak nga nagpaniro sa sin-o man nga masugata sa kagulangan ukon dalan. Indi naman magnubo sa 306 ang nakaagi sang tortyur sa kamot sang mga soldado kag mga pulis.

Pag-aresto, pag-abdak, kag pagpahog, pagpang-ipit, kag intimidasyon

Nakalista ang AB sang 48 ka kaso sang arbitraryo nga pag-aresto kag detensyon kon diin indi magnubo sa 373 ang biktima. Pinakadako nga

kaso ang pag-aresto sa 277 ka indibidwal kon diin lakip ang 91 ka mga bata sa sulod lang sang pila ka oras. Ginpasakaan ang mga biktima sang lain-lain nga kasong kriminal para madugay nga madetenir sa bilangguan. Kalakip sa kinaandan nga kaso nga ginpasaka sa ila ang *illegal possession of firearms and explosives,* pagpatay kag paslaw nga pagpatay, terorismo kag "terrorism financing," kag iligal nga asembliya.

Ang iban sa ila nakaagum sang hungod nga pagpaatrasar sang pagproseso sang mga papeles sang mga korte para indi gilayon mahilway. Ang iban pa, ilabi na sa mga yara sa probinsya, iligal nga ginbilanggo sa mga kampo militar nga wala sang mando sang korte kag ginadumilian nga mabisita sang pamilya.

Sa panahon nga nabilanggo, ginapaatubang man ang mga naaresto sa mga "anay rebelde" para pabaliskaron sila kag engganyuhon nga magpagamit sa estado. Ginagamit man ang pamilya sang mga gin-aresto kag detenido agud piliton sila nga "magsungka."

Pag-aresto sa Mendiola 277. Sunod sang brutal kag mapintas nga dispersal kag pag-aresto sang mga pulis sa mga pamatan-on nga nagprotesta sa Ayala Bridge kag Mendiola sa Manila sadtong Setyembre 21, gindakop sang mga pulis ang indi magnubo sa 277 ka indibidwal lakip ang 91 ka mga menor-de-edad (9 anyos ang pinakabata). Madamo sa ila ang naglawig sa prisohan sang 2-3 ka adlaw antes nahilway tungod sa pyansa ukon mando sang prosekyutor. Sa prisohan, nakaagum ang mga detenido sang pagpangkastigo kag pagpanghadlok. Wala sila gilayon ginpasugtan nga ma-estorya ang mga abogado kag hungod nga ginpalawig ang pagkabilanggo sa ila.

Brutalidad kag kalakasan sang pulis sa Mendiola 277

Ginpasakaan sila sang mga pulis sang Manila sang ka-

so nga paglapas sa Article 146 (*illegal assembly*), Article 148 (*direct assault*), Article 151 (*resistance and disobedience to a person in authority*), Article 153 (*tumults and other disturbances of public order*) kag Article 320 (*arson*) sang Revised Penal Code, kag Batas Pambansa 880.

Magluwas sa mga gin-aresto, nakaagum man sang pagpang-ipit ang mga lider-estudyante nga nagpakigbahin sa mga protesta kontra korapsyon. Nangin target sang pagpang-ipit sang PNP kag rehimen Marcos sanday UP-Diliman University Student Council Chairperson Joaquin Buenaflor, PUP Central Student Council President Tiffany Brillante, Alyansa ng Kabataang Mamamahayag PUP Chairperson Jacob Baluyot kag organisador sang Kalayaan Kontra Korapsyon kag estudyante sang DLS-CSB nga si Aldrin Kitsune. Ginpa-*subpoena* sila sang PNP-CIDG para kuno ipaidalum sa imbestigasyon tuhoy sa pagka-imbolbar nila sa mga rali. Nagpamalibad sila nga mag-atubang sa mga pulis.

Gin-aresto sa pagtindog sa kinamatarung sa duta. Lima ka myembro sang Samahang Magsasaka at Mangingisda sa Barangay Taltal (SAMMBAT) ang gin-aresto sang mga pulis sunod sang pagpamatuk nila sa demolisyon sang mga balay sa 32-ektarya nga duta sa Sityo Togue, Barangay Taltal sa Masinloc, Zambales sadtong Hunyo 19.

Nagsulong sa komunidad ang mga magapatuman sang demolisyon sa pagpanguna ni Sheriff Roy Mendones sang opisina sang Provincial Sheriff kaupod ang mas o menos 70 ka pulis kag mga tinawo sang SWAT. Ginbilanggo sang mga pulis sanday Neil Edward Geroca, tagpamaba sang grupo, si Claire Elfalan, tsirman sang SAMMBAT, kag mga katapuan nga sanday Elmer Nollas, Elmer Madarang, kag Alex Mose. Nahilway sila pagkatapos sang pila ka adlaw tungod sa pyansa.

Pag-aresto sa mga mangunguma. Sa lista sang AB, indi magnubo sa 31 ang mga mangunguma kag organisador sang mangunguma ang gin-aresto sang rehimen sang nagligad nga tuig.

Sa Ilocos Norte, gindakop sang mga soldado sang 77th IB ang duha ka mangunguma sa Sityo Salicsic, Barangay Dampig, Pagudpud, Ilocos Norte sadtong Agosto 11 sang gab-i. Suno sa report sang Isnag Yapayao Balangon Tribal Council, gindakop sang mga tinawo nga nakasibilyan

kag elemento sang 77th IB sanday Belmar Garvida kag Ferdinand Bangngad (Willy). Suno sa mga grupo, wala sang ginpakita nga mandamyento de aresto ang mga soldado sa ginhimo nga pagdakop kag nagpamalibad nga magpakilala sa tribo sa lugar. Pagkaligad sang pila ka oras, ginbalik sang mga soldado sa komunidad si Garvida kag nabilin sa kustodiya sang militar si Bangngad. Antes pa sang pagdakop, ginpaidalum na sa grabe nga interogasyon sanday Garvida kag Bangngad sang mga soldado.

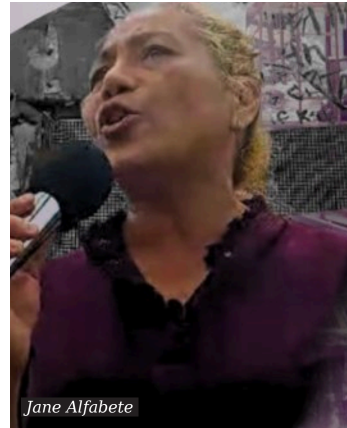
Stalin Valencia

Sa Isabela, gindakop sang mga pulis kag 5th ID si Stalin Valencia, isa ka organisador sang mangunguma, sadtong Nobyembre 15 samtang nagabyahe sa San Mateo. Siling sang pulis nga nagaatubang siya sa sampaw-sampaw nga mga kaso nga kriminal, lakip ang paslaw nga pagpatay, pagpatay kag pagpangsunog sa Cagayan Valley. Masobra 20 ka nakasibilyan nga tinawo sang pulis kag militar ang "gulpi nga nagbitbit" sa biktima. Wala gilayon ginpahibalo sa pamilya kag mga grupo sa tawhanon nga kinamatarung ang iya nahamtangan.

Pag-aresto sa mga nagbarikada kontra demolisyon. Apat ka residente sang Mayhaligue Street sa Barangay 262 kag 264 sa Zone 24, Tondo, Manila ang gin-aresto sang mga pulis tungod sa ila pagbarikada batuk sa demolisyon sa komunidad sadtong Mayo 26. Giit sang mga residente, wala sang ligal nga basehan kag lapas sa ila mga kinamatarung ang demolisyon.

Sa Muntinlupa City, sakay sa napulo ka *van* daw mga tulisan ang mga tinawo sang tim sang demolisyon nga nagsulod sang alas-10 sang gab-i sadtong Septyembre 7 sa komunidad sang Acero, Immaculate Concepcion kag Santo Niño sa Barangay Cupang. Sang natalupangdan ang ila pagsulod, gilayon nga nagpagahod ang pila ka pamatan-on agud ipahibalo sa komunidad ang mahitabo nga demolisyon. Gin-abdak kag ginkastigo sang mga nagademolis si Francis Ramil Areglado pagkatapos nga madakpan siya nga nagakuha sang bidyo para i-*livestream* sa Face-

book ang demolisyon. Sang ulihi gindala siya sa barangay hall sang Cupang kon diin ginpilit siya nga magpirma sa isa ka kasugtanan kabaylo sang indi pagpasaka sang kaso batuk sa iya. Napilitan nga magpirma si Areglado sa dokumento dulot sang grabe nga kahadlok kag troma tungod sa pagkastigo sa iya.

Jane Alfabete

Sa Navotas City, nangin biktima man sang iligal nga pag-aresto ang kontra-demolisyon nga lider sang kababaenhan nga si Jane Alfabete sadtong Nobyembre 27. Suno sa mga saksi, iligal nga ginsulod sang mga pulis ang balay ni Alfabete kag ginguyod siya paguwa. Wala sang ginpakita nga mandamyento ang mga nag-aresto. Ginpasakaan siya sang kaso nga *assault* kag *trespassing* tungod sa pagtindog batuk sa demolisyon sa ila komunidad sa 373 Lapu-Lapu St. NBBS Proper, Navotas City.

Kahimtangan sang mga bilanggong pulitikal. Padayon nga nagalala ang kahimtangan sang mga bilanggong pulitikal sa pungsod tungod sa tuman ka gamay nga badyet sa pagkaon kag bulong, pagdingot sa kinamatarung nga mabisita, kag pagpatuman sang pang-ipit nga mga patakaran sa mga bilangguan. Sa datos sang Karapatan, may 696 ka bilanggong pulitikal sa pungsod. Sa isip nga ini, 136 ang kababaehan, 93 ang mga tigulang, kag 89 ang mga may balatian. Lakip sa mga nabilanggo ang 12 ka konsultant kag istap sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP).

Matingkad ang pagpang-abuso kag pagpang-ipit nga ginahimo sang opisyal sang pulis sa Negros Occidental District Jail-Male Dormitory (NODJ-MD) sa Bago City, Negros Occidental. Ginreport sang mga bilanggong pulitikal kag iban pa nga priso ang sobra-sobra nga restriksyon, kolektibo nga pagpangsilot, iregular kag peligroso nga iskedyul sa pagpaadlaw, indi bastante nga pagkaon kag mga bulong, kag pagpangkapkap sa mga magbisita sa bilangguan nga nagahatag sa ila sang kahuy-anan. Yara sa likod sang mapang-abuso nga mga patakaran nga ini si Warden Jsupt. Crisyrel Awe. Sadtong Nobyembre 7, isa ka bilanggo

ang napatay tungod sa mapang-ipit kag mapiguson nga patakaran ni Awe.

Samtang, permanente nga gindumilian sang Bureau of Corrections (BuCor) ang pagbisita sa mga bilangguan sini ang tagpamaba sang Kapatid, grupo nga nagasuporta sa mga bilanggong pulitikal, nga si Fides Lim. Ginsugdan nga ipatuman sang BuCor ang pagdumili sadtong Abril tungod sa himo-himo nga mga rason. Nagsulat kag nagreklamo ang Kapatid sa Department of Justice tuhoy sa mapang-ipit nga patakaran sini sadtong Hulyo.

Nalista man sang AB sang nagligad nga tuig ang 34 ka biktima sang pag-abdak. May mga kaso sa mga probinsya sang Isabela, Rizal, Batangas, Oriental kag Occidental Mindoro, Camarines Norte, Sorsogon, Masbate, Negros Oriental kag Occidental, Leyte, Agusan del Sur kag Davao City. Pila sa mga biktima ginpatuhaw sang mga pwersa sang estado, samtang ang iban mga bangkay na sang ipakita sang militar. Ginpaguwa sila nga napatay sa mga engkwentro. Sa mga buhi nga ginpatuhaw, ang iban ginpasakaan sang himo-himo nga kaso kag ginbilanggo. Samtang ang pila yara sa kustodiya sang militar kag ginpresentar nga "nagsungka."

Sa lista sang pungsodnon nga opisina sang Karapatan, may 15 ka desaparesidos sa idalum sang rehimen Marcos. Duha sa mga desaparesidos gin-abdak sadtong 2022, walo sadtong 2023, apat sadtong 2024, kag isa subong nga tuig lang.

Magluwas diri, may gin-report ang Karapatan-Southern Mindanao nga may tatlo ka iban pa nga desaparesidos sa rehiyon. Lakip diri sanday NDFP Consultant Ariel Badiang nga ulihi nga nakita sadtong Pebrero 6, 2023 sa Manolo Fortich, Bukidnon, kag sanday Ruel Villanueva Jr kag Cyril Montero nga lunsay ulihi nga nakita sadtong Mayo 16, 2024 sa Bukidnon.

MGA DESAPARESIDOS SA PANAHON NI MARCOS:
(2022—2025)

Elgene Mungcal
Hulyo 3, 2022
Moncada, Tarlac

Maria Elena Pampoza

Ariel Badiang
Pebrero 6, 2023
Manolo Fortich, Bukidnon

Renel delos Santos
Abril 19, 2023
Barangay Bagroy, Binalbagan, Negros Occidental

Denald Laloy Mialen

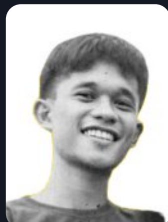
Lyn Grace Martullinas

Dexter Capuyan
Abril 28, 2023
Barangay Dolores, Taytay, Rizal

Gene Roz Jamil "Bazoo" de Jesus

Norman Ortiz
Setyembre 29, 2023
Barangay Bantug, Gabaldon, Nueva Ecija

MGA DESAPARESIDOS SA PANAHON NI MARCOS:
(2022—2025)

Lee Sudario
Setyembre 29, 2023
Barangay Bantug, Gabaldon, Nueva Ecija

Mariano Jolongbayan
Nobyembre 29, 2023
Lian, Batangas

William Lariosa
Abril 10, 2024
Barangay Butong, Quezon, Bukidnon

Ruel Villanueva Jr
Mayo 16, 2024
Bukidnon

Cyril Montero

James Jazmines
Agosto 23, 2024
Barangay San Roque, Tabaco, Albay

Felix Salaveria Jr
Agosto 28, 2024
Barangay Cobo, Tabaco, Albay

Gerald Gestole
Nobyembre 17, 2024
Barangay Chrysanthemum, San Pedro, Laguna

Gary Buban
Nobyembre 28, 2025
Camarines Sur

Nakalista man ang AB sang indi magnubo sa 12,187 ka biktima sang pagpamahog, pagpang-ipit kag intimidasyon. Sobra nga mas dako ang isip nga ini kon iupod ang linibo nga ginparada kag pilit nga "ginpasurender" sang militar bilang mga katapo ukon tagasuporta sang BHB sa kasyudaran kag kaumhan. Sa mga kaso sang "pagpasurender," indi pipila ka higayon nga gingamit sang militar ang pagpanagtag sang ayuda agud kuhaan sang litrato ang mga residente kag hambalon nga "nagsungka" sila.

Pagpanghadlok sang mga militar sa komunidad

Sa maitum nga katuyuan nga "dugmukon" ang hukbo sang banwa sa kaumhan, ukon indi gani "punggan nga makabalik," ginasakop sang mga operasyon kombat sang AFP kag PNP ang madamo nga komunidad sa kaumhan. Padayon nga nakapakat ang binatalyon nga pwersang militar kag pulis sa madamo nga komunidad sang mga mangunguma kag pungsodnon nga minorya bisan pa gindeklarar na nila nga Stable Internal Peace and Security (SIPS) ang madamo nga banwa kag probinsya.

Nalista sang AB ang indi magnubo sa 7,645 ka biktima sang pwersa nga pagpalayas kag dislokasyon. Naglab-ot sa 182,064 ang isip sang mga residente nga apektado sang ginpatuman nga mga mapintas nga blokeyo sa pagkaon kag ekonomiya.

May nalista nga 30 ka kaso sang *aerial bombing*, istraping kag pagpangkanyon. Natabo ang mga teroristang pagpang-atake nga ini sa Quezon, Oriental Mindoro, Northern Samar, Capiz, kag Bukidnon.

Isla sang Mindoro. Sa Oriental Mindoro, patarasak nga nagpang-istraping halin sa helikopter kag nagpangkanyon ang mga pasistang tropa sang 203rd Bde sugod hapon sang Septyembre 9 tubtob kaagahon sang Septyembre 10. Ginpatigayon ini sang militar pagkatapos sang inaway nga natabo sa tunga sang BHB kag AFP sadtong Septyembre 9 sang aga sa Sityo Tugas, Barangay San Vicente.

Gintarget sang pagpang-istraping kag pagpangkanyon indi lang mga kagulangan kundi ang mga talamnan kag komunidad sang mga tumandok nga Mangyan, pati ang mga lugar nga ginasuspetsuhan nga gin-atrasan sang mga nakaaway nga yunit sang BHB. Tungod sa sobra nga kahadlok, napilitan nga maghalin ang ginatos ka tumandok nga Mangyan lakip ang mga bata, kababaehan, kag mga tigulang sa taga-Sityo Tugas kag Sityo Swerte sang Barangay San Vicente kag mga katambi nga komunidad.

Amo man ini ang ginhimo sang 203rd IBde sa Mansalay, Oriental Mindoro sadtong Marso 1. Nagdulot sang kahangawa ang pag-atake sa mga komunidad sang mangunguma kag Mangyan-Hanunuo. Sa report sang mga residente, alas-10 sang aga natabo ang una nga bugso sang pagpaulan sang bala halin sa kalangitan gamit ang duha ka Blackhawk helikopter sa Sityo Lomboy, Barangay Panaytayan. Pagkatapos sini, liwat nga nagbalik ang mga helikopter sang alas-2:30 sang hapon kag naghulog sang apat ka bomba kadungan ang patarasak nga pagpalupok sa magkaiping nga sityo sang Lomboy, Abaka, kag Matarayo. Ginpatigayon sang mga berdugo ang terorismo halin sa kahawaan pagkatapos ang isa ka himo-himo nga inaway sang 4th IB batuk kuno sa BHB-Mindoro. Wala sang yunit sang BHB-Mindoro sa amo nga lugar sa adlaw nga ini. Ang pagpangbomba sa Mansalay kasunod sang *aerial strafing* kag pagpangbomba man sa banwa sang Pola sadtong Pebrero 19.

Northern Samar. Naghulog sang bomba ang 8th ID sa Barangay San Isidro, Las Navas sadtong Hulyo 31, alas-2:30 sang kaagahon. Sang nagligad nga mga tuig, nangin pokus sang todo-atake sang 8th ID ang Bara-

ngay San Isidro nga makapila ka beses nga ginkanyon kag gingamo tubtob permanente na nga ginkampuhan sang mga pasistang tropa. Halin 2020, indi magnubo sa isa ka bes kada tuig nga nagpangkanyon ang 8th ID sa kagulangan sa palibot sang baryo nga ginakuhaan sang pagkaon kag palangabuhian sang mga residente. Diri nagapangita sang utanon, nagapangayam, nagapangisda, kag nagapangkuha sang produkto nga uway (yantok) indi lang ang mga taga-San Isidro kundi bisan ang iban pa nga malapit nga barangay. Madamo man sang ulumhan sa kagulangan nga ini kag diri na mismo nagapuyo.

Capiz. Gingamo sang mga mabaskog nga paglupok sang bomba, kanyon, kag pag-istraping sang mga yunit sang AFP ang kalinong kag oras sang pagpahuway sang mga residente sa Tapaz, Capiz sadtong Agosto 22, alas-2:30 sang kaagahon. Nagtuga ini sang grabe nga kahangawa kag nagtulod sa pila ka pamilya nga pilit nga maghalin sa ila komunidad. Ginhatagan rason sang 301st IBde ang teroristang pag-atake sa mga komunidad sa pagpahayag nga may "mayor nga engkwentro" nga natabo sa tunga sang yunit sini kag BHB sa dulunan sang mga barangay sang Artuz, Tabon, kag Agpalali sa Tapaz.

Bukidnon. Ginkanyon sang AFP sadtong Hulyo 1 kag Hulyo 2 ang Sityo Tubigon, Barangay Busdi, Malaybalay City, Bukidnon pagkatapos makaengkwentro ang isa ka yunit sang BHB malapit sa lugar. Ang sobra-sobra nga pagpangkanyon nagatuga sang kahadlok sa mga komunidad sang mga mangunguma kag Lumad sa lugar. Apat ka bala sang kanyon ang una nga ginpalupok sadtong alas-12:30 sang hapon sang Hulyo 1. Ginsundan ini sang pagpalupok sang duha ka kanyon sadtong alas-3:00 sang hapon. Pagkasunod nga adlaw sang alas-3:00 sang kaagahon, liwat nagpalupok sang apat ka bala sang kanyon ang AFP.

Kahalitan sang US *war games* sa palangabuhian. Direkta nga naperwisyo ang palangabuhian sang mga mangingisda sa pagpatuman sang "no-sail zone" sang lokal nga gobyerno kag sang tropa sang US para hatagan ligwa ang mga *war games* kag *live-fire exercises*. Ginpatuman ini sadtong Abril kag Mayo sa mga banwa sang Ilocos, Zambales kag Cagayan kon diin indi magnubo sa 28,000 ka mangingisda ang naapektuhan suno sa mga report. Makabig ini nga blokeyo sa pagkaon kag ekonomiya nga nagalapas sa tawhanon nga kinamatarung.

Hustisya!

Hustisya ang ululupod nga singgit sang pumuluyong Pilipino para sa tanan nga mga biktima sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sang rehimen US-Marcos. Lain-lain nga dagway sang pagpahayag kag paghimakas ang ginlunsar sang mga grupo sang nagligad nga tuig agud hatagan boses ang mga biktima kag ila mga pamilya.

Mga FFM kag ISM. Ginpatigayon sang grupo sang tawhanon nga kinamatarung ang mga *fact-finding mission* (FFM) bilang porma sang pakigaway kag panawagan para sa hustisya. Kalakip diri ang mga ginpatigayon nga misyon sa Mindoro, Bulacan kag ang *international solidarity mission* (ISM) sadtong Oktobre sa Rizal, kag sa mga isla sang Mindoro, Samar, Leyte kag Negros.

Halin Oktobre 11 tubtob 14, yara sa Pilipinas ang delegasyon sang ISM para hibaluon ang gina-agihan nga krisis sa klima, pagpangkawkaw sa kapalibutan, kag militarisasyon sa komunidad sang mga mangunguma kag tumandok sa Rizal, kag sa mga isla sang Mindoro, Samar, Leyte kag Negros. Bisan nakaagum sang pagpanggamo kag pagpanghadlok halin sa mga elemento sang AFP ang tim nga naglunsar sang imbestigasyon, maisog kag militante nila nga gindayon ini.

Inspeksyon sang ISM sa mapangwasak nga 6,652-ektarya nga palm oil project sa Candoni, Negros

Mga delegado sang ISM kaupod ang mga Mangyan-Iraya sa Abra de Ilog, Occidental Mindoro

Sadtong Agosto 20, naglunsar sang FFM ang mga grupo sa San Jose Del Monte City, Bulacan para idokumento ang mga kaso sang paglapas sang mga soldado sang 80th IB sa tawhanon nga kinamatarung sang mga residente. Lakip sa mga kaso nga ini ang pagkampo sa sibilyan nga mga komunidad, pwersa nga pagpahalin sa lokal nga mga asosasyon, pagpangbalay-balay sang armadong mga soldado, *terrorist-tagging*, *profiling* kag pagpamahog sang pag-aresto.

Nagkadto ang 30 ka tawo nga delegasyon halin sa kubay sang mga tawong simbahan, tigpangapin sang tawhanon nga kinamatarung, tigtibong sang kinamatarung sang mga mangunguma, mamumugon pangkultura, kag iban pa nga organisasyon, sa Barangay Tungkong Mangga nga isa sang sentro sang mga kaso nga ini. Gin-updan sila sang mga tiglawas halin sa Commission on Human Rights (CHR) Region 3.

Sa Mindoro, maisog nga gin-atubang kag ginpakigbatuan sang lain-lain nga mga grupo lakip ang Karapatan-Southern Tagalog ang hayagan nga pagpang-ipit kag kalakasan militar sang 203rd IBde nga nagtilaw nga punggan sila nga magpatigayon sang isa ka FFM sa isla sang Mindoro sadtong Pebrero 23 tubtob Marso 1.

Partikular nga ginkadto sang tim ang banwa sang Pola, Bulalacao kag Mansalay sa Oriental Mindoro kon diin nareport ang serye sang mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sunod sang mga engkwentro sang 203rd IBde sa BHB-Mindoro sadtong Pebrero.

Hilwayon ang mga bilanggong pulitikal. Paagi sa tayuyon nga kampanya kag pagpursige sang mga pamilya kag abogado, pila na ka detenidong pulitikal ang nahilway tungod sa kawad-on sang ebidensya sang himo-himo nga mga kaso nga ginpasaka sa ila. Halin sa isip nga 762 sadtong katapusan sang 2024, nagnubo padulong 696 ang isip sang mga bilanggong pulitikal sa pungsod sa subong.

Nagtindog man ang mga bilanggong pulitikal kag iban pa nga priso sa Negros Occidental District Jail-Male Dormitory (NODJ-MD) sa Bago City, Negros Occidental sang maglunsar sang protesta sadtong Agosto. Sabat nila ini sa sampaw-sampaw nga mga kaso sang paglapas sa ila ki-

Protesta sang mga bilanggo sa bilangguan sa Bago City sadtong Agosto

namatarung sa sulod sang bilangguan sa pagpanguna ni Jail Warden JCINSP Atty. Crisyrel P. Awe, DSC. Si Awe napahalin sa pwesto sadtong Agosto apang ginbalik pagkaligad sang pila ka bulan. Bilang sabat, liwat naglunsar sang protesta nga pagpuasa ang mga bilanggong pulitikal para padayon nga kundenaron si Awe.

Sa bug-os nga pungsod, pulu-panahon nga nagapaguwa sang pahayag ang mga bilanggong pulitikal sa mga mainit nga isyu pungsodnon. Ginbatikos man nila ang pagpatuman sang Bureau of Jail Management and Penology (BJMP) sang estrikto kag mapang-ipit nga mga patakaran sa mga bilanggong pulitikal kag mga magbisita.

Indi magpadaug-daog nga mga pamatan-on. Sa pihak sang brutalidad kag kalakasan sang armadong pwersa sang rehimen Marcos batuk sa mga protesta kontra korapsyon, padayon ang nangin pagtindog sang mga pamatan-on Pilipino. Pagkatapos sang lapnagon nga pag-aresto sa mga nagprotesta sadtong Septyembre 21, gilayon nga naghulag ang mga pamatan-on, abogado kag grupo sa tawhanon nga kinamatarung agud hilwayon ang mga detenido kag agumon ang hustisya.

Martsa sang 5,000 ka pamatan-on padulong sa Mendiola sadtong Oktobre 17, 2025, National Youth Day of Action Against Corruption

Agud pabaskugon ang panawagan nga hustisya, gintukod sadtong Oktobre 12 sang mga biktima sang kalakasan sang mga pulis sa protesta sang Septyembre 21 sa Mendiola, nga kilala man bilang Mendiola 277, ang Alyansa laban sa Korapsyon at Brutalidad ng Pulis ukon AKAB. Kaupod nila diri ang ila mga himata, mga abogado kag grupo sa tawhanon nga kinamatarung. Suno sa alyansa, padayunon sini ang away para sa hustisya kag pagpasabat sa mga abosado nga pulis kag korap nga opisyal sa gobyerno.

Nakigbahin man sila sa martsa sa lubong ni Eric Saber, ang mamumugon nga napatay sang mga pulis sa patarasak nga pagpaniro sa Mendiola sadtong Septyembre 21.

Rebolusyonaryong hustisya. Tayuyon ang pagtinguha sang Bagong Hukbong Bayan sa kaumhan para magpatuman sang rebolusyonaryong hustisya batuk sa mga kaso sang pagpang-agaw sang duta, pagpatay sa mga mangunguma kag *hors de combat,* kag iban pa nga kaso sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung.

Sang nagligad nga tuig, nangin matingkad ang pagsilot sang BHB-Negros Island sa duha ka aset sang AFP nga imbolbado sa pagtudlo kag pagpatay nanday Ericson Acosta, konsultant pangkalinong sang NDFP, kag Ka Juanito Magbanua (Romeo Nanta), tagpamaba sang BHB-Negros Island. Ginpatigayon sang BHB ang separado nga armadong aksyon kaangot sini sadtong Oktobre sa Barangay Kamansi, Kabankalan City kag sadtong Nobyembre sa Barangay Carabalan, Himamaylan City.

Sa bug-os nga pungsod, padayon ang militante nga pakig-away sang pumuluyo kag mga tagpangapin sa tawhanon nga kinamatarung agud tayuyon nga pakig-awayan ang brutal nga paghari sang rehimen Marcos. Halin sa mga tikang ligal ukon ekstra-ligal, tubtob sa mga armadong aksyon sang BHB, tayuyon nga nagapakig-away ang pumuluyo para sa pagpangapin sang mga kinamatarung kag pag-agum sang hustisya. Ginabuyagyag, ginabatikos kag ginasukot nila si Marcos sa mga patakaran sa pagpangsumpo kag terorismo sang estado, kadungan sa pagpasabat sa iya sa lapnagon nga korapsyon.